

Sommerrestauranten ophørte ultimo 1950'erne.

Søborg Huse:

De 3 næste huse på kysten, hvis oprindelse er uoplyst, er bygget i henholdsvis for det førstes vedkommende i 1800, det næste i 1925 og det sidste i 1872.

Af den følgende bebyggelse udgør de 3 første fiskerhuse til udflyttere fra Hesnæs. Det yderste hus opført 1852, de 2 næste 1867 og det inderste, hvis oprindelse er uoplyst i 1900.

Inddæmmet areal:

Fra Søborgs Huse og østpå er et digeforløb etableret i 1850'erne. På det inddæmmede areal bag diget er fundet stenalderboplader, og måske rester af et borganlæg.

Grønsund Færgested / Færgebro v. Næs:

Falsters nordøstlige hjørne har helt tilbage fra midtalden været overfartssted til Møn. Der blev desuden udskibet træ og landbrugsprodukter. Der har ligget et betydeligt skanseanlæg opført under svenske-krigen 1657-1660, istandsat 1716 og ombygget 1801 (Engelskrigen 1801-1814), og der har været lodseri.

Det var her Marie Grubbe (1643-1718), tidligere adelsdame, i perioden 1705-1718 ernærede sig som slidsom færgekone og drev gæstgiveri sammen med sin mand, Søren Ladefoged, i Borrehuset, der brændte i 1731. Mindre rester af brolægning skal kunne ses, hvor der i 1944 blev rejst en mindesten. Huset ved siden af blev opført som erstatning i 1731 som Grønsund Færgesgård ved Næs og fungerede som sådan og kro frem til 1879. Siden 1910 anvendt som feriebolig. De øvrige huse er færgemandens hus (nr. 8 opført 1836) og tidligere lodshuse (nr. 1 opført 1941 og nr. 2 og 4 opført 1871).

Marie Grubbe drev formentlig færgeri til Hårbøllebro. Færgeri med drift til Borgsted på Møn (se turguide til Fanefjord) blev i perioden 1826 til 1900 drevet af Det Classenske Fideicommis, men alene med passagerer, idet driften den anden vej og med gods tilhørte Grønsund Færgesgård på Møn. I 1900 blev sejladsen overtaget af Stubbekøbing Dampskibsselskab. Grønsund Færgesgård på Møn gik konkurs i 1929, hvorefter Præstø Amtsråd overtog driften. Amtsrådet ønskede at flytte færgeruten til Stubbekøbing, men Stubbekøbing Dampskibsselskab, som besejlede Hårbøllebro fik i 1933 dom for, at man kunne kræve kompensation.

Først i fb. med planerne i 1937 om bygning af Bogø-dæmningen accepterede Amtsrådet dog at betale en erstatning på kr. 68.000.

Færgedriften ophørte i 1943, da Bogø Dæmningen blev taget i brug og færgefarten flyttedes til Stubbekøbing. Grønsund Færgested ved Næs kan med forsigtighed anløbes. Enkelt bord/bænksæt.

Hårbøllebro:

Opført som færgehavn formentlig først i 1900-tallet, nu lystbådehavn samt mindre fiskerihavn (bundgarn). Drives af bådelaug. Kan anløbes.

Der er bord/bænksæt, toilet og sommerkøbmand (i tidligere fiskefiléfabrik).

Hårbølle Pynt:

Strandvoldsanlæg opbygget af flint fra Møns Klint samt resterne af stenmineværket Dansk Flintexport, der forarbejdede flintesten til pulver til brug i sandpapirproduktionen og exporterede til hele verden. Stenværket, etableret 1901 ophørte efter mere end 100 års virksomhed og eneste aktivitet i dag er salg af grus og sten. Området omkring værket henligger med vandfyldte tilgroede grave, hvor man tidligere har opgravet flinten, der senere blev sejlet ind, men til gengæld også med et righoldigt planteliv, bl.a. 3 orkidéarter og - hvis den stadig findes - som eneste sted i Danmark - 6-radet stenurt. Området er dog egnet og afgræsses.

Kystbevogtning:

Umiddelbart øst for stenværket ligger gammelt fæstningsværk / observationspost / kanonstilling fra 1. verdenskrig. Omkranset af hegn, men med låge og et skilt mod land, hvor "Chefen for Befæstningsvæsenet" forbyder adgang.

Hårbølle Camping:

Campingplads, oprindeligt ulovligt etableret, men senere accepteret af myndighederne.

Imellem campingplads og stenværk uberørt naturområde på opr. ralbund.

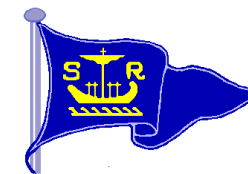
God sandstrand.

Madses Klint:

Skillepunkt mellem Hjælm Bugt og Grønsund. Skovbevokset ca. 20 m høj klint med andelsskov.

Afsluttet 1. maj 2011. Rev. 20. juni 2015.

Copyright Stubbekøbing Roklub.

STUBBEBØBING ROKLUB.

Det ser Du på Din tur

Stubbekøbing

-

Grønsund Færgested / Færgebro v. Næs.

-

Hårbøllebro

-

Madses Klint (Møn).

Dosseringen:

Stien ret ud for roklubben, anlagt 1839 og forlænget af flere gange.

Huse på Dosseringen:

Som det første blev det hvide hus mod vest med tårnet bygget i 1898.

Roklubbens hus er taget i brug i 1957. Grunden erhvervedes i 1947 (Se hæfter om roklubbens historie).

Roklubbens nabohus mod øst er bygget i 1916 og huset øst herfor i 1904.

De øvrige huse er kommet til senere, nr. 2 huset mod vest som det sidste i 1981.

Dog er huset lige før det først opførte væsentligt om- og tilbygget i 2003 og nr. 3 nedrevet og nyt opført i 2014.

Grønsund:

Vandområdet mellem Falster og Bogø strækkende sig fra Farøbroen til Madses Klint.

Iflg. sagnet opkaldt efter en over Vestmøn herskende vætte / konge ved navn Grøn - Møns skytshelgen.

Industrihavnen vest:

Er det første Du møder på Din søvej.

Oprindelig udskibningshavn for korn - siloerne er opført 1954/55 og 1963. Den højeste er 42 m + 8 m.

Nu tjener havnen primært som landingssted for grus og ral.

Den røde bygning, der ses bag siloerne, er den gamle Fiske-industri startet i 1945, udvidet i 1975 og 1980, ophørt i 1992.

Nu salgssted for nedrivningsmaterialer.

Færgelejet:

Overfartssted til Bogø - del af Marguerite-ruten.

Anlægsarbejdet blev påbegyndt i 1942 og færgelejet taget i brug 30. maj 1943. Fra 2001 kun besejlet i perioden fra medio maj til primo september. Nu endvidere onsdagsaften-ture med forskellige arrangementer om bord samt Skt. Hans aftenstur. Færgen kan lejes.

M/F Ida er en ældre træfærge bygget i 1959 på Stege Skibsværft til brug for overfarten. L. 30 m B. 7,8 m, dybgang 2,3 m tonnage 97 tons, 12 biler og 98 passagerer, motor 3 cyl. 210 HK Alpha Diesel fra tidl. Holeby Diesel på Lolland. I tiden forud herfor har været en livlig færgetrafik på Stubbekøbing havn, først med åbne joller til Bogø.

Fra 1859-1873 Færge til Masnedsund. Ruten overtages af DFDS i 1875 men lukkes igen i 1876.

I 1881 etableres Aktieselskabet Stubbekøbing Dampskibsselskab, der får tilladelse til sejlads til Masnedsund betinget af, at ruten går via Bogø til Borgsted på Møn. Få år efter ind-sættes særskilt færge på ruten over Bogø til Grønsund Færgebro på Møn (Borgsted). I 1900 opnås tilladelse til indstilling af denne rute, der dog opretholdes til Borgsted. Samtidigt opnås aftale med Det Classenske Fideicommis (se guiden til Hesnæs) om besejling af Grønsund Færgested v. Næs (se dette senere). Bogø Færgefart Andelsselskab påbegynder i 1918 sejlads til Stubbekøbing. I 1921 indsætter Dampskibsselskabet bil-færge (9 personbiler) til Hårbøllebro. Færgeruten til Masnedsund nedlægges i 1933 pga. konkurrence fra ny færge fra Gåbense til Masnedø. I starten af 1930'erne indsætter Bogø-færgeriet bilfærge til Stubbekøbing, og der etableres i 1935 et konkurrerende rederi på Bogø, som efter et par måneder med 2 færges på ruten overtager enedriften og forsætter denne indtil 1943, hvor Præstø Amt overtager sejladsen. I perioden 1866-1940 anløb af færge fra København.

Den gamle industri- og fiskerihavn:

I 1839 etableres en skibsbro ret ud for Havnegade (da Brogade) som opankringssted, og hvorfra gods fragtedes frem og tilbage i pramme.

Skibsbroen blev i 1843 landfast ifb. etablering af havne-

bassin og opfyldning af areal op mod Havnegade.

Havnen blev uddybet til 4 m i 1852. Ved stormfloden i 1872 skete stor skade på havnen. Retablering og udvidelse i 1879, og udvidelse igen i 1912 og 1932 og havnen tjente indtil slutningen af 1970'erne som hjemsted for en større fiskerflåde af trawlere, hvoraf de, der ikke med den begyndende nedgang i fiskeriet i slutningen af 1970'erne opnåede ophugningsstøtte, flagede ud til Bornholm.

Enkelte blev tilbage, men i dag er ingen hjemmehørende trawlere i Stubbekøbing. Nu 7 erhvervsfiskere - bundgarn, garn og ruser. Vanddybde i havnen 5 m.

Den store røde bygning midt på havnen:

Tidligere jernbanestation opført 1911. Har tillige tjent som toldsted. Efter nedlæggelse af banen d. 31. marts 1966 retsbygning og politistation.

Solgt til privat i 2005 i fb. med rets-, politi- og kommunal-reformen. Identisk bygning findes i Nysted.

Lystbådehavnen:

Indviet i 1973 og senere udvidet, nu med 230 faste pladser. På del af arealet bag lystbådehavnen blev i 1899 opført et træskibsvært med egen ophalerplads. Frem til 1920 byggedes 14 skonnerter på 100-115, 1 på 220 og 1 på 350 tons. Siden kom flere træskibsværfter til. Medio 1970-erne blev de slået sammen til et, og ny værftshal byggedes i 1974 for at blive nedrevet blot 30 år senere. Sidste nybygning var en 23 fods bundgarnsjolle leveret i juni 1979, hvorefter værftet overgik til reparationsvirksomhed.

Ca. 2.800 - 3.200 anløb af lystbådehavn om året.

Vanddybde i lystbådehavnen 2 m.

Bygningerne efter lystbådehavnen:

Tidligere værkstedbygninger for banen Nysted - Nykøbing F. - Stubbekøbing, der var i drift i perioden 1911-1966.

Nu maskinværksteder med speciale i sandsugere.

Slusen og Fribrødre Å:

Ret efter de gamle værkstedsbygninger munder Fribrødre Å ud. Området sydvest og vest for åen (nu Tyreholmen, træningsbaner og rensningsanlæg) var i fordums tid lavvandet naturhavn, og et stykke op ad åen lå i vikingetiden et skibsværft. I kajak kan åen besejles flere kilometer ind i landet.

Grundet tilsanding ophørte havnen og der etableredes en dæmning over åen, hvor tidligere vandmølle ligger.

Fribrødre antages at komme af det Vendiske ”Pri brod” der

betyder ”Ved vadestedet”.

Kongsnæs:

I 1100-1200-tallet ø eller halvø, hvor Valdemar I lod opføre en fæstning til værn af havnen (Tyreholmen) mod angreb fra Venderne.

Opr. Kongens Næs.

Der er ingen rester af fæstningsanlægget.

I 1910-11 anlagdes jernbanen, og den nuværende dæmning opførtes, hvorefter Kongsnæs ophørte som halvø.

Frem til 1930'er var området alm. mark, men blev da tilplantet med frugttræer. Har også været anvendt som forlystelsesområde.

Kongsnæs Feriecenter:

Området øst for Fribrødre Å. Henlå indtil 2006 som en grøn oase imellem Stubbekøbing by og sommerhusområdet. Beklageligvis nåede området at blive inddraget under byzone og lokalplanlagt inden udvidelse af strandbeskyttelseslinjen fra 100 til 300 m. Der har været flere planer for områdets anvendelse (feriecenter, som indeholdt i lokalplanen, filmskole og It-universitet) Området er her i starten af 2011 vel kun udbygget omkring 30% !

Den store bygning med anløbsbro er restaurant Kongsnæs Seaside - et af Danmarks bedst beliggende spisesteder.

Sommerhusområderne:

Der er 3 sommerhusområder - Kongnæs, Ore Strand og det bagved disse liggende.

Ore Strand er det længst mod øst liggende udstykket medio 1960'erne. Kongsnæs er udstykket primo 1970'erne.

På sydsiden af de 2 sommerhusområder er i jubii-årene 2004 - 2007 udlagt et nyt sommerhusområde, men kun meget få grunde er blevet solgt og bebygget.

Ore Teglværk:

Øst for Ore Strand sommerhusområdet strækker en stensætning sig ud i vandet. Det er resterne af den gamle teglværksbro, hvor det bagved liggende teglværk, der menes oprettet midt i 1800-tallet, udskibede sine produkter.

Teglværket blev nedlagt 1916.

Ore sommerrestaurant:

Lige øst for teglværksbroen ligger 2 huse, hvoraf det store med glasveranda bygget i 1890 er hovedbygningen til teglværket, og som i en periode fra 1926 blev anvendt som sommerrestaurant. Det andet bygget i 1898.

Øst og vest herfor 2 vandfyldte lergrave.